

Kritik mot Kriminalvården, anstalten Kalmar, för hanteringen av en begäran om omprövning av vissa beslut

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 31 mars 2017 framförde AA klagomål mot Kriminalvården, huvudkontoret och anstalten Kalmar. Han anförde i huvudsak följande:

Han var tidigare placerad i anstalten Kalmar. Den 30 januari 2017 begärde han omprövning av ett antal beslut som anstalten fattat avseende misskötsamhet. Anstalten bedömde att hans ansökningar om omprövning inte var aktuella och samtliga ingivna dokument skickades till förrådet. Han blev tvungen att inkomma med nya ansökningar om omprövning den 10 februari 2017. Han har fortfarande inte fått någon respons gällande ärendena.

Utredning

Handlingar i ärendet begärdes in och granskades. Anmälan remitterades därefter till Kriminalvården för yttrande. I remissvaret anförde Kriminalvården, Region Öst, genom regionchefen BB, bl.a. följande:

Utredning

Kriminalvården, Region Öst, har inhämtat uppgifter om sakförhållandena från anstalten Kalmar genom anstaltschef CC. Av uppgifterna framgår i huvudsak följande.

När det gäller hantering av omprövningsärenden har anstalten en rutin för hur dessa ärenden hanteras. Anstalten prövar först om den intagnes begäran om omprövning inkommit i rätt tid och om det finns skäl att ändra meddelat beslut. Om anstalten inte ändrar sitt beslut, på det sätt den intagne önskar, översänds ärendet till den nivå som enligt arbetsordningen ska fatta omprövningsbeslutet. När det gäller varning enligt 12 kap. fängelselagen översänds ärendet, enligt arbetsordningen, till sektionen för allmän klientjuridiks regionalt placerade kriminalvårdsjurister för vidare handläggning. Påståendet om att anstalten skulle ha bedömt att AA:s begäran om omprövning inte var aktuella för omprövning och att dessa skulle ha skickats till AA:s förråd tillbakavisas.

Av AA:s anmälan till JO framgår det inte vilka misskötsamhetsärenden AA avser då han endast anger ”misskötsamheterna”. Av en daganteckning i kriminalvårdsregistret, daterad den 30 januari 2017, går det att utläsa att AA den

30 januari 2017 inkommit med en stor mängd handskrivna dokument, kopior av beslut samt hemställan till anstalten Kalmar. Det framgår att samtliga dokument inkomststämplats av anstalten. Av anteckningen framgår vidare att AA bad att anstalten skulle kopiera och sortera dokumenten efter hans bifogade önskemål. Då anstalten ansåg att AA inte klart gav uttryck för vad han avsåg med de dokument han lämnat in och att det inte var tydligt vilket dokument som hörde till vilket ärende lämnades dokumenten, efter kopiering, åter till AA för att han själv skulle få sortera i ordning dem inför att hans begäran om omprövning skulle skickas vidare av anstalten. Anledningen till att man, i det aktuella fallet, valde detta förfarande var att AA lämnat in ett så omfattande material och att det inte var tydligt vilka beslut AA begärde omprövning av och vilka av AA:s skrivelser som skulle tillhöra vilket ärende. Anstaltens avsikt var att AA själv skulle sortera upp handlingarna för att på så sätt undvika att fel dokument skulle hamna i fel ärende. Kort efter att handlingarna lämnats tillbaka till AA förflyttades han från anstalten Kalmar till anstalten Hall. Förflyttningen skedde den 3 februari 2017. Av kriminalvårdsregistret, daganteckningar, går det därefter att utläsa att AA den 8 februari 2017 inkommit med skrivelser till anstalten Hall där han begär omprövning av ett antal varningar som han tilldelats i anstalten Kalmar. Det framgår vidare att anstalten Hall enligt AA:s, önskemål, skickade hans skrivelser vidare till Kriminalvårdens huvudkontor. Av Kriminalvårdsregistret (daganteckningar) framgår att skrivelserna därefter passerat Region Öst som i sin tur skickat skrivelserna till anstalten Kalmar för rättidsprövning och omprövning.

Vid en närmre kontroll av de misskötsamheter som AA rapporterat för, under sin vistelse i anstalten Kalmar, vilket är elva stycken under tidsperioden 2016-12-07 till 2017-01-21 framgår det att tre redogörelser inte föranlett någon åtgärd då de inte ansetts vara styrkta. Tre ärenden avseende misskötsamhet har bedömts vara styrkta men inte föranlett något vidare åtgärd än att AA påminns om sina skyldigheter att följa gällande regelverk och personals anvisningar. Fem redogörelser avseende misstänkt misskötsamhet har lett till varningar jml 12 kap. 1 § FäL. Samtliga fem varningar har omprövats av Kriminalvården, sektionen för allmän klientjuridik (HK/SAK). Det framgår att en rättidsprövning och omprövning gjorts av anstalten Kalmar den 4 april 2017 av dessa fem ärenden och att ärendena samma datum skickats med post från anstalten Kalmar och inkommit för omprövning till sektionen för allmän klientjuridik (HK/SAK) den 7 april 2017. Även de tre misskötsamhetsärenden som bedömts som styrkta men inte medfört någon annan åtgärd än att AA påmints om sina skyldigheter att följa de villkor och föreskrifter med vilka verkställigheten är förenad har inkommit till sektionen för allmän klientjuridik (HK/SAK) för omprövning. En rättidsprövning och omprövning har gjorts av anstalten Kalmar den 4 april 2017 och ärendena inkom till sektionen för allmän klientjuridik (HK/SAK) den 7 april 2017.

Kriminalvårdens, Region Östs, bedömning

Av 7 § i förvaltningslagen framgår att ett ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten efter-sätts. Det är således inte förenligt med fängenselagens krav på skyndsam handläggning att ärenden blir liggande utan åtgärd. I förevarande fall har det av utredningen i ärendet klarlagts att AA den 30 januari 2017 inkommit med en stor mängd handskrivna dokument, kopior av beslut samt hemställan till anstalten Kalmar. Det framgår att AA:s avsikt var att begära omprövning av beslut som anstalten fattat men att han ville att anstalten skulle kopiera och sortera materialet enligt hans önskemål. Anstalten har beskrivit att man har en rutin för hur omprövningsärenden vanligtvis hanteras och man tillbakavisar AA:s påstående om att hans begäran om omprövningar skulle ha skickats till hans förråd. Det framgår att anstalten i det aktuella fallet, med hänvisning till att AA lämnat in ett så omfattande material där det inte var tydligt vilka beslut han avsåg att klaga på och vilka skrivelser som skulle höra till vilket ärende, valde att efter kopiering lämna materialet åter till AA Detta i syfte att AA själv skulle sortera

iordning handlingarna inför att hans begäran om omprövning skulle skickas vidare av anstalten.

I det fall en intagen inkommer med en begäran om omprövning som är oklar ska Kriminalvården givetvis försöka utreda vad den intagne avser med sin skrivelse. I det aktuella fallet valde anstalten att AA själv skulle få sortera upp sina handlingar för att det skulle bli tydligt vilka skrivelser som skulle tillhöra vilket ärende. Ett annat möjlig hantering hade varit att personal tillsammans med AA, på plats den 30 januari 2017, gått igenom det material AA lämnat in för att tydliggöra vad han avsåg med materialet och vilka ärenden han begärde omprövning av. Det framgår att AA inte inkom med någon begäran om omprövning till anstalten Kalmar innan han förflyttades till anstalten Hall den 3 februari 2017. Det framgår dock att AA den 8 februari 2017 inkommit med skrivelser till anstalten Hall där han begär omprövning ett antal varningar som han tilldelats i anstalten Kalmar och att dessa skrivelser skickades vidare, efter att ha passerat Kriminalvårdens huvudkontor och regionkontor, till anstalten Kalmar för rättidsprövning och omprövning. Det har i efterhand inte varit möjligt att närmre utreda vilket datum AA:s skrivelser skickades vidare från Kriminalvårdens huvudkontor respektive regionkontor men vanligtvis skickas dessa handlingar vidare samma dag som de inkommit. Av utredningen i ärendet framgår vidare att anstalten Kalmar först den 4 april 2017 rättidsprövat och omprövat åtta ärenden avseende misstänkt misskötsamhet och att dessa ärenden inkommit till sektionen för allmän klientjuridik (HK/SAK) för omprövning den 7 april 2017. Det har inte i efterhand inte gått att klarlägga varför det dröjt ända till den 4 april 2017 innan anstalten Kalmar rättidsprövat och omprövat AA:s begäran om omprövningar. Givetvis ska detta ske skyndsamt och en begäran omprövning ska omgående översändas till HK/SAK för vidare handläggning. Kriminalvården, Region Öst, har återkopplat det inträffade till anstalten Kalmar som i sin tur kommer att se över hanteringen av omprövningsärenden för att undvika att något liknande inträffar igen.

AA fick tillfälle att kommentera remissvaret.

Rättslig reglering

En intagen som bryter mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten får tilldelas en varning (12 kap. 1 § fängelselagen [2010:610]. Frågor om varning ska avgöras skyndsamt (12 kap. 3 § fängelselagen).

Ett beslut får inte överklagas innan det har omprövats av Kriminalvården (14 kap. 2 § fängelselagen). En begäran om omprövning ska vara skriftlig och ha kommit in till Kriminalvården inom tre veckor från den dag då den klagande fick del av beslutet (14 kap. 3 § fängelselagen). Kriminalvården prövar om skrivelsen med begäran om omprövning har kommit in i rätt tid.

En myndighet ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde (4 § förvaltningslagen [1986:223]). Hjälpen ska lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet.

Varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts (7 § förvaltningslagen).

Bedömning

Av utredningen i ärendet framgår att AA den 30 januari 2017 kom in med en stor mängd dokument till anstalten Kalmar med avsikt att bl.a. begära omprövning av vissa beslut om misskötsamhet som anstalten fattat. Kriminalvården har tillbakavisat AA:s uppgift om att handlingarna skulle ha skickats till hans förråd och har i stället uppgett att anstalten lämnat tillbaka materialet till AA för att han själv skulle sortera handlingarna innan dessa kunde skickas vidare av anstalten. Uppgift står alltså mot uppgift i den delen. Jag bedömer inte att ytterligare utredning skulle leda till något annat resultat.

Jag vill inledningsvis påminna Kriminalvården om att för det fall det råder osäkerhet om vilket beslut en begäran om omprövning avser ska den intagne naturligtvis tillfrågas om den saken (se t.ex. JO:s beslut den 9 april 2010, dnr 2382-2009). Att vara frihetsberövad är vidare förenat med särskilda svårigheter. Enligt min mening bör Kriminalvården därför ha en generös hållning när det gäller vilken service och hjälp som ska lämnas till intagna. Det gäller i synnerhet när det framgår att den intagnes avsikt, som i det här fallet, är att ta tillvara sin rätt att få riktigheten av meddelade beslut prövad i högre instans. Jag anser därför att en lämplig hantering i det här fallet skulle ha varit att tillsammans med AA gå igenom materialet för att utreda vilka ärenden han begärde omprövning av, och vilka handlingar som tillhörde vilket ärende.

När det gäller anstaltens hantering av AA:s andra skrivelse med begäran om omprövningar har utredningen visat att det har dröjt nästan två månader innan anstalten har hanterat denna. Handläggning av en begäran om omprövning av beslut ska givetvis ske skyndsamt. Anstaltens bristande hantering har lett till att AA:s rätt att få sin sak prövad i högre instans har fördröjts väsentligt.

Jag är sammantaget kritisk till anstaltens hantering av AA:s ansökningar om omprövning.

Ärendet avslutas.

Elisabeth Rynning

Agnes Morin